

TRILOGIJA SKRHANO MORE:

POLA KRALJA

POLA SVETA

POLA RATA

* * *

TRILOGIJA PRVI ZAKON:

OŠTRICA

VEŠALA

POSLEDNJI ARGUMENT KRALJEVA

* * *

Romani iz sveta PRVOG ZAKONA:

OSVETA

JUNACI

KRVAVA ZEMLJA

KRVAVA ZEMLJA

DŽO ABERKROMBI

Preveo
Nikola Pajvančić

 Laguna

Naslov originala

Joe Abercrombie
RED COUNTRY

Copyright © Joe Abercrombie 2012
Knives illustration © Didier Graffet/Bragelonne 2012
Map © Dave Senior 2012
First published by Gollancz, London.
Copyright © za srpsko izdanje, Laguna 2018

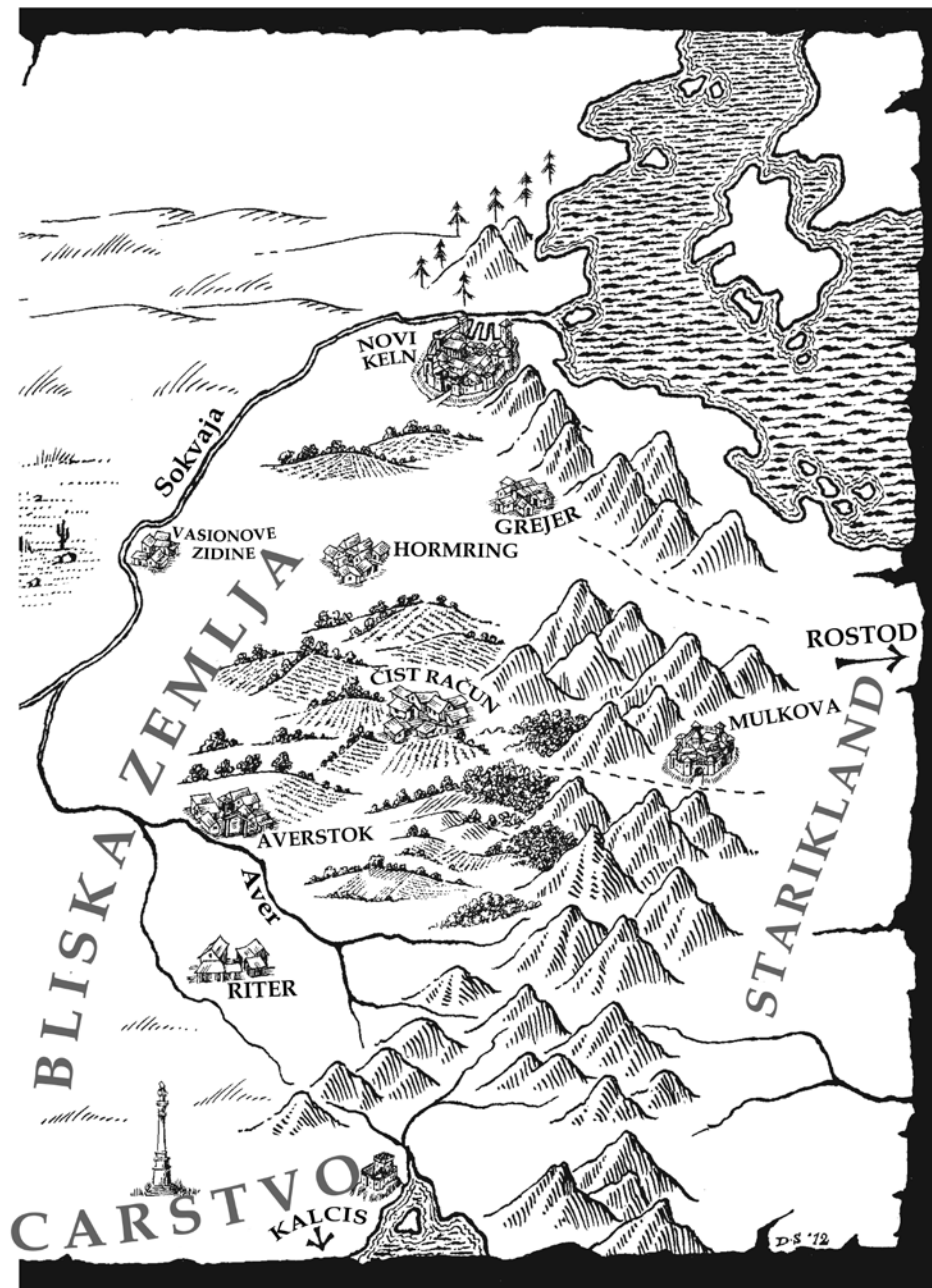
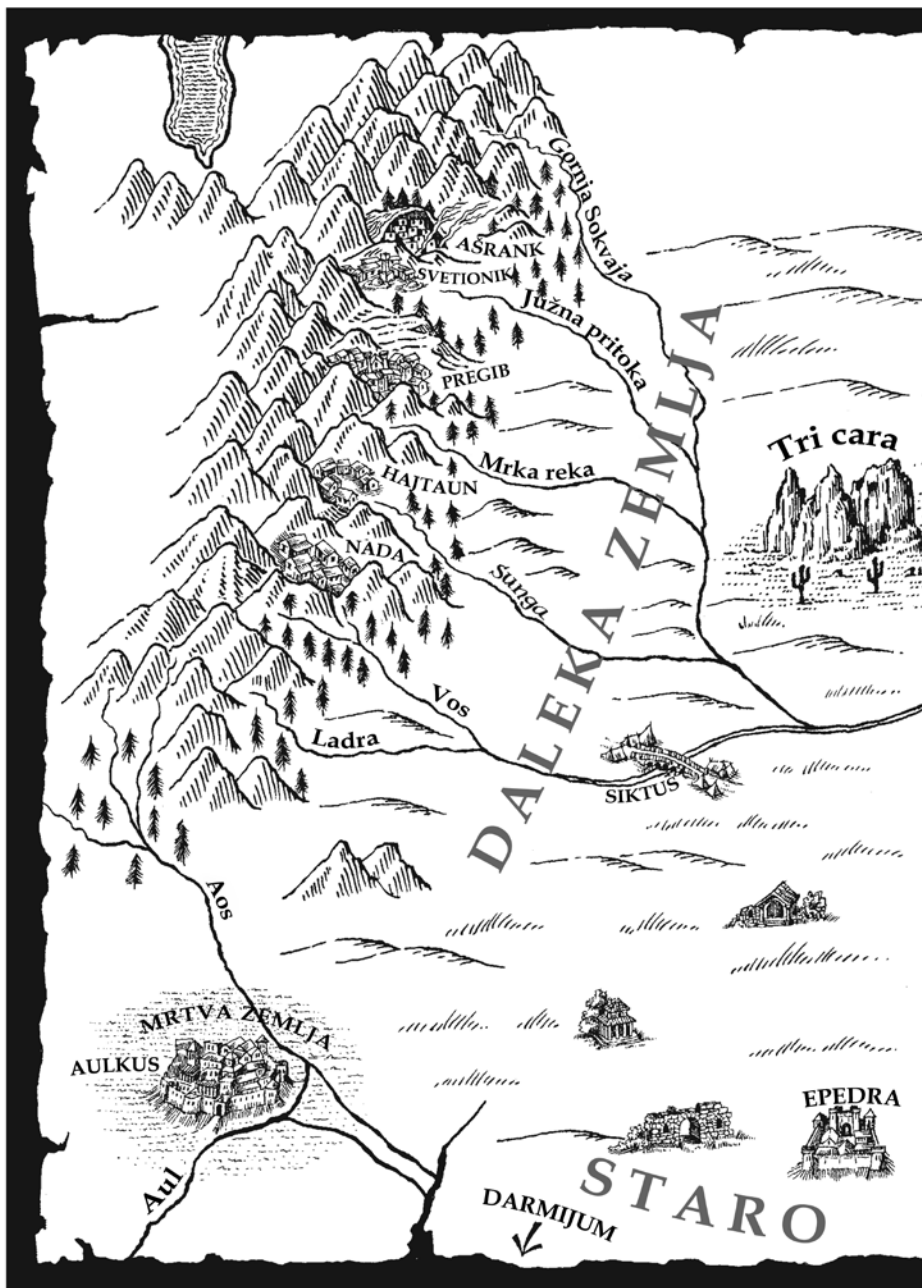
Posvećeno Tediju
i Klintu Istvudu.
Ali pošto Klinta ovo verovatno ne zanima previše,
onda uglavnom Tediju

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta
odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

I Nevolje

„Ti što o ljudima sudiš
po balčaku i koricama,
kako ćeš ti prepoznati
ubojito sečivo?“

Džededaja M. Grant

Kakva kukavica

„Zlato.“ Vist je tu reč izgovorio kao da je to nekakva zagonetka za koju ne postoji rešenje. „Zbog zlata ljudi polude.“

Šaj je klimnula glavom. „Oni koji već nisu ljudi.“

Sedeli su ispred *Stuferove kuće mesa*, što je možda zvučalo kao ime za kupleraj, ali je zapravo bila najgora gostionica u krugu od pedeset milja, i to u žestokoj konkurenciji. Šaj je sedela na džakovima na svojim kolima, a Vist na ogradi, gde je izgleda uvek i sedeo, kao da mu je dupe za nju zalepljeno. Gledali su gomilu.

„Ja sam ovamo došao da pobegnem od ljudi“, rekao je Vist.

Šaj klimnu glavom. „A vidi sada.“

Prošlog leta ste mogli da u gradu provedete čitav dan i da ne sretnete dva nepoznata čoveka. Ponekad ste mogli da u gradu provedete čitav dan i da ne sretnete bilo kakva dva čoveka. Međutim, kada se otkrije zlato, mnogo toga se može promeniti za samo nekoliko meseci. Sada je Čist Račun vrveo od hrabrih istraživača. Svi su išli u jednom smeru, na zapad, ka zamišljenom bogatstvu. Neki su jurili, koliko su brzo mogli zbog gužve, drugi su se zaustavljali da nešto trguju i stvore još veću gužvu

i metež. Točkovi vagona su čegrtali, mazge su frktale, konji su njištali, krave mukale, volovi rikali. Muškarci, žene i deca svih rasa i iz svih društvenih staleža takođe su glasno rikali i mukali, na svim jezicima i u svim raspoloženjima. To bi možda bio živopisan prizor da prašina nije sve prekrila i pretvorila svaku boju u istu, večitu sivu.

Vist glasno potegnu iz flaše. „Šaroliko društvo, je li?“

Šaj klimnu glavom. „Svi rešeni da dobiju nešto, a da ne daju ništa.“

Svi oboleli od ludila nade. Ili pohlepe, u zavisnosti od toga koliko verujete u ljudski rod, a Šaj je u ljudski rod verovala veoma malo. Svi opijeni od izgleda da će zagnjuriti ruke u neko ledeno jezerce tamo u velikoj pustoši i da će zgrabiti pune šake novog života. Da će svoje staro i obično ja ostaviti na obali kao zmijin svlak, i da će naći prečicu do sreće.

„Možda bi im se pridružila?“, upita Vist.

Šaj pritisnu jezik na prednje zube, pa pljucnu kroz razdeljak. „Nema šanse.“ Ako i uspeju da živi pređu Daleku zemlju, svi su izgledi da će zimu provesti čučeci u ledenoj vodi i da neće iskopati ništa sem mulja. A i da nađu nešto, šta onda? Kao da bogati nemaju muka.

Nekada je Šaj verovala da će i ona dobiti nešto, a da neće dati ništa. Da će zbaciti staru kožu i osmehnuta krenuti dalje. Ponekad se ispostavi da prečica ne vodi tamo gde ste zamislili, već da ide kroz krvavu zemlju.

„Polude kad čuju priče o zlatu.“ Vist otpi nov gutljaj, jabučica u mršavom vratu mu zaigra, pa pogleda dvojicu budućih rudara kako se otimaju oko poslednjeg budaka na tezgi, dok prodavac uzalud pokušava da ih umiri. „Zamisli kako će ova stoka da se ponaša ako nekim slučajem nađe grumen zlata.“

Šaj nije morala da zamišlja. Videla je svojevremeno to svojim očima, i uspomene nisu bile lepe. „Ljudima ne treba mnogo podsticaja da se ponesu kao zveri.“

„A ni ženama“, dodao je Vist.

Ona usitni očima. „Što mene gledaš?“

„Ma stvarno, što bih baš tebe gledao?“

„E ajde skini mi se, jesi čuo.“

Vist se nasmeja i otkri groblje zuba, pa joj pruži flašu. „Što ne nađeš sebi nekog, Šaj?“

„Pa, valjda ne volim ljude.“

„Ne voliš ti nikoga.“

„Oni su prvi počeli.“

„Svi oni?“

„Dovoljno njih.“ Dobro je obrisala grlić flaše, pa se postarala da otpije tek gutljajčić. Znala je koliko lako gutljajčić može preći u gutljaj, a gutljaj u čitavu flašu, a flaša u upišano buđenje u jarku. Neki ljudi su računali na nju, a ona više nije želela da ih razočarava.

Rvače su razdvojili, pa su se sada psovali, svako na svom jeziku. Nijedan nije baš shvatao sve detalje, ali su obojica shvatili suštinu. Budak je u opštoj gužvi nestao, vrlo verovatno ga je maznuo neki snalažljiviji pustolov dok su svi gledali na drugu stranu.

„Zbog zlata ljudi stvarno umeju da polude“, mrmljao je Vist, čežnjivo, kao što mu je bilo ime.* „Svejedno, da se zemlja otvori i da mi ponudi nešto dragoceno, siguran sam da ne bih odbio grumen.“

Šaj je pomislila na imanje, i na sve poslove koji čekaju, i koliko nema vremena da ih sve obavi, pa je grubim palčevima prešla preko izgrizenih noktiju. Put u brda na časak nije delovao kao toliko luda ideja. Šta ako tamo gore stvarno ima zlata? Ako u koritu nekog potoka gomila zlata čeka na dodir njenih pohlepnih prstiju? Šaj Saut, u čitavoj Bliskoj zemlji nema žene koju toliko prati sreća...

„Ha.“ Oterala je tu misao kao dosadnu muvu. Velike nade su luksuz koji ona sebi ne može da priušti. „Po mom iskustvu, zemlja ništa sama ne daje. Ista je kao i mi druge škrtice.“

* Engl.: *Wistful* – setno, čežnjivo. (Prim. prev.)

„A ti ga imaš mnogo, je li?“

„A?“

„Iskustva.“

Namignula je i vratila mu flašu. „Više nego što možeš da zamisliš, matori.“ Mnogo više od većine pionira, to je bar bilo sigurno. Šaj odmahnu glavom dok je gledala novu gomilu kako nailazi – sudeći po izgledu, bili su to ugledni građani Saveza, odeveni za piknik umesto za marš preko nekoliko stotina milja bespuća. Ljudi koji bi trebalo da su zadovoljni svojim udobnim životima iznenada su rešili da probaju da ugrabe još. Šaj se pitala koliko će vremena proći pre nego što se šepajući vrate, skršeni i bez prebijene pare. Ako se uopšte vrate.

„Gde se dede Gali?“, upita Vist.

„Na imanju je, pazi na mog brata i sestru.“

„Davno ga nisam video.“

„Davno nije dolazio. Kaže da ga boli kad jaše.“

„Omatorio je. Sve nas to čeka. Poruči mu da mi nedostaje.“

„Da je ovde, iskapio bi tu tvoju flašu u jednom gutljaju, a ti bi ga onda proklinjao.“

„Verovatno.“ Vist uzdahnu. „Tako je to sa onime što nam nedostaje.“

Tada se već Jagnje probijao kroz bujicu ljudi na ulici. Njegova čupava seda kosa videla se iznad okolnih glava, bez obzira što se grbio još i žalosnije nego obično.

„Koliko si dobio?“, upita ona i skoči sa kola.

Jagnje se lecnu kao da zna šta sledi. „Dvadeset sedam?“ Njegov brundavi glas se na kraju izvio i skoro zapištao, da bi to zvučalo kao pitanje, pošto je u stvari pitao: *Jesam baš mnogo zajebao stvar?*

Šaj odmahnu glavom iskrivljenih usta, da mu stavi do znanja da je stvar zajebao osrednje do prilično. „Kakva si ti kukavica, Jagnje.“ Udarila je po džakovima žita tako da se digao oblak prašine. „Nisam ovo dva dana vukla ovamo da ga sad dam badava.“

On se dodatno snuždi i njegovo sedobrado lice se iskrivi oko starih ožiljaka i bora od smeha, spečeno od sunca i skoreno od prašine. „Šaj, ti dobro znaš da ja nisam vešt za cenjkanje.“

„A za šta si pa vešt?“, dobaci ona preko ramena dok je išla ka Klejovoj berzi, pustila stado šarenih koza da mekećući prođe, pa se onda bočno probila kroz gužvu. „Sem za vučenje džakova?“

„Pa i to je nešto, šta sad?“, promumla on.

U radnji je vladala još i veća gužva nego na ulici, mirisalo je na piljevinu, začine i zbijena tela navikla na naporan rad. Morala je da se progura između jednog pisara i nekog južnjaka crnog kao ugalj koji je pokušavao da se izrazi na nekom jeziku koji u životu nije čula, pa onda ispod daske za pranje što je visila s niskih tavanskih greda, koju je neko zakačio laktom pa se sada njihala, a onda pored jednog namrštenog Utvare koji je riđu kosu upleo grančicama na kojima je još bilo lišća. Sav taj silan svet što hrli na zapad značio je priliku za zaradu, i teško trgovcu koji pokuša da stane između Šaj i njenog dela kolača.

„Kleju?“, zagrme ona, pošto se šapatom tu ništa ne postiže. „Kleju!“

Trgovac namršteno diže pogled, usred merenja brašna na ogromnoj vagi. „Šaj Saut došla u Čist Račun. E danas je moj srećan dan.“

„Izgleda da jeste. Čitav grad je pun *ovaca za šišanje*.“ Ovo poslednje je malo naglasila, tako da se nekoliko ljudi osvrnulo, a Klej stavio krupne pesnice na kukove.

„Ovde niko nikoga ne šiša“, reče on.

„Mene sigurno nećeš, ako ja sklapam posao.“

„Sa tvojim ocem sam se dogovorio za dvadeset sedam.“

„Ti znaš da mi on nije otac. I znaš da se ništa nisi dogovorio dok se ne dogovoriš sa mnom.“

Klej diže obrve ka Jagnjetu i Severnjak se zagleda pravo u zemlju, pa poče da se pomera udesno, kao da potpuno neuspešno pokušava da nestane. Bez obzira na stas, Jagnje se uvek držao strašljivo i pred svima je obarao pogled. Bio je duša od

čoveka, vredan radnik, i bio bi dobra zamena za oca Pitu, Ro, a i Šaj, da mu pruži priliku. Prilično dobar čovek, ali mrtvih mu, kakva kukavica.

Šaj je bilo sramota zbog njega, i bilo ju je sramota od njega, i to ju je zapeklo. Uperila je prst Kleju u lice kao da je potegnut bodež koji će svakog časa upotrebiti. „Čist Račun je čudno ime za grad u kome ti radiš! Lani si platio dvadeset osam, a nisi imao ni deseti deo mušterija kô danas. Prihvatam trideset osam.“

„Molim?“ Klejov glas je postao i piskutaviji nego što je očekivala. „Je l' to nudiš zlatno žito?“

„Tako je. Vrhunski kvalitet. Sama sam ga vrhla ovim svojim žuljevitim rukama.“

„I ja ovim“, promrmlja Jagnje.

„Ti ćuti“, reče Šaj. „Trideset osam i nema cenjkanja.“

„Uf al' si se pretrgla!“, besno će Klej, a debelo lice mu premrežiše ljutite bore. „Mnogo sam voleo tvoju majku pa ću ti zato dati dvadeset devet.“

„Ti si u životu mnogo voleo samo svoju kesu. Ne može manje od trideset osam, inače ću da stanem ispred dućana i da ga prodajem ovoj rulji što prolazi tek malčice jeftinije od tvoje cene.“

Znao je da bi ona to stvarno i uradila, bez obzira koliko je koštalo. Nikada nemoj da pretiš ako nisi bar delimično siguran da pretnju možeš da ispuniš. „Trideset jedan“, procedi on.

„Trideset pet.“

„Zadržavaš ovaj pošten svet, đubre jedno sebično!“ Ili tačnije, otkriva poštenom svetu koliko se on ugrađuje.

„To nije nikakav pošten svet, već najgori ološ, i zadržavaću ih sve dok se Juvens ne vrati iz zemlje mrtvih, da bi dobila svojih trideset pet.“

„Trideset dva.“

„Trideset pet.“

„Trideset tri, al' da znaš da je to isto kao da si mi spalila radnju.“

„Nemoj da mi daješ ideje, debeli. Trideset tri plus ona dva nova ašova i hrana za volove. Jedu skoro koliko i ti.“ Ona pljunu na dlan pa ga pruži.

Klej mrdnu vilicom kao da je okusio nešto gorko, ali onda i on pljunu, pa se rukovaše. „Ni majka ti nije bila bolja.“

„Nisam mogla da je smislim.“ Progurala se nazad ka vratima, ostavivši Kleja da se istrese na sledećoj mušteriji. „I nije tako teško, je li?“ dobacila je Jagnjetu preko ramena.

Veliki stari Severnjak je trljao ožiljak na uhu. „Ja bih pre pristao na dvadeset sedam.“

„To je zato što si ti takva jebena kukavica. Bolje je da neku stvar uradiš nego da živiš u strahu od nje. Zar mi nisi ti to stalno govorio?“

„Vreme mi je pokazalo mane tog saveta“, promrsi Jagnje, ali je Šaj bila previše zauzeta uživanjem u svojoj pobedi.

Trideset tri je bila dobra cena. Sve je izračunala, i sa trideset tri će ostati nešto za Roine knjige kad popravi krov ambara koji prokišnjava i kad uzmu novi par svinja, pošto su zimus zaklali poslednje. Možda ostane nešto i za seme, da pokušaju da ponovo pokrenu kupusište. Osmehivala se dok je razmišljala šta sve može da sredi s tim novcem, šta sve može da napravi.

U životu ti ne trebaju ti veliki snovi, govorila je njena majka u retkim trenucima lepog raspoloženja, *dovoljni su i oni mali*.

„Hajde sad prenesi džakove“, rekla je.

On je možda bio mator, možda je bio i spor kao draga stara krava, ali Jagnje je i dalje bio jak. Nije bilo tereta pod kojim bi se pogurio. Šaj je trebalo samo da se popne na kola i prebacuje mu džakove na ramena dok on ćutke stoji i čeka. Onda bi ih preneo, po četiri odjednom, i naslagao ih u Klejovom dvorištu kao da su džakovi sa perjem. Šaj je možda bila upola lakša od njega, ali je imala lakši posao i bila je dvadeset pet godina mlađa, a ipak je uskoro bila mokra do gole kože, bluza joj se zalepila za leđa a kosa za lice, ruke su joj pocrvenele od grubog

platna i pobelele od prašine, pa je jezikom upirala u razdeljak između zuba i sipala psovke.

Jagnje je stajao sa dva džaka na jednom ramenu i dva džaka na drugom ramenu, jedva da se uopšte zadihao, a one duboke bore od smeha širile su mu se iz uglova očiju. „Hoćeš malo da predahneš, Šaj?“

Ona ga je prodorno pogledala. „Da predahnem od tvog zvocanja.“

„Hoćeš da nabacam ove džakove, da ti napravim kolevku? Možda pozadi ima i ćebence. Da ti otpevam uspavanku, kô kad si bila mala.“

„Još sam mala.“

„Kao. Ponekad se prisećam kako mi se ta mala devojčica osmehivala.“ Jagnje se zagledao u daljinu, odmahujući glavom. „I pitam se gde smo to ja i tvoja mati pogrešili?“

„Ona je umrla, a ti si nesposoban za život?“ Šaj je gurnula poslednji džak na njegova ramena što je grublje mogla.

Jagnje se samo nacerio kada je pljesnuo rukom po džaku. „Možda je stvarno tako.“ Dok se okretao, zamalo je naleteo na drugog Severnjaka. Ovaj je bio jednako krupan, ali je izgledao mnogo zloslutnije. Počeo je da režeći izgovara neku kletvu, a onda je zastao u pola reči. Jagnje je nastavio da hoda, oborene glave, što je uvek činio na prvi nagoveštaj nevolja. Severnjak namršteno pogleda Šaj.

„Šta je?“, reče ona, uzvraćajući mu pogled.

On namršteno isprati pogledom Jagnjeta, pa onda ode, češući bradu.

Senke su se izdužile, a oblaci na zapadu porumeneli kada je Šaj spustila poslednji džak pred Klejovu iskeženu njušku, a on izbrojao novac iz kožne kese koja mu je visila sa debelog prsta. Ona se proteglila, obrisala čelo rukavicom, pa je otvorila kesu i zavirila.

„Sve je tu?“

„Neću ja da te potkradam.“

„Naravno da nećeš.“ Onda je krenula da broji. *Lopova ćeš lako prepoznati*, govorila je njena majka, *po tome koliko pazi na svoj novac*.

„Možda ja treba da otvorim svaki džak, da proverim je li unutra žito ili otpad?“

Šaj prezrivo frknu. „Da je otpad, ti ga kao ne bi prodavao?“

Trgovac uzdahnu. „Neka bude po tvome.“

„I biće.“

„Stvarno najčešće bude“, dodade Jagnje.

Usledi tišina u kojoj je čula samo zveckanje novčića i videla samo brojke. „Čuo sam da je Glama Zlatni pobedio u još jednoj borbi tamo u areni kod Grejera“, reče Klej. „Ljudi pričaju da je on najopasniji razbijač u Bliskoj zemlji, a ona je prilično bogata opasnim razbijačima. Sad bi se samo budala kladila protiv njega, bez obzira na kvote. I samo bi se budala tukla protiv njega.“

„Sigurno“, promrsi Jagnje, pošto je uvek bio tih kada je tema razgovora nasilje.

„Čuo sam od čoveka koji bio tamo i svojim očima video, kaže da je toliko jezivo umlatio matorog Medveda Stoklinga da su mu creva izašla na dupe.“

„Zvuči kao luda zabava“ reče Šaj.

„Bolja nego sranje sopstvenih creva.“

„To i nije neka preporuka.“

Klej slegnu ramenima. „Čuo sam i za gore. Jesi li čula za bitku tamo gore kod Rostoda?“

„Nešto malo“, reče ona odsutno, da se ne zabroji.

„Kažu da su Pobunjenici ponovo potučeni, i to ovaj put do nogu. Da su sad svi u bekstvu. Oni koji nisu pali šaka Inkviziciji.“

„Nesrećnici“, reče Jagnje.

Šaj načas zastade sa računom, pa onda nastavi. Na svetu ima mnogo nesrećnika, ali ne mogu svi biti njen problem. Imala je ona dovoljno briga oko brata i sestre, oko Jagnjeta i Galija i imanja, i nije mogla da se opterećuje nesrećama koje su drugi sami sebi priredili.

„Možda se okupe i pokušaju da pruže otpor gore kod Mul-kove, ali im taj otpor neće dugo trajati.“ Ograda je zaškriljala kada je Klej naslonio mekano telo na nju, a ruke zavukao ispod pazuha. „Rat samo što nije gotov, ako je to uopšte bio rat, i mnogi su pobjegli. Ili su ih proterali, ili su im spalili imanja, ili su izgubili sve šta su imali. Prevoji su otvoreni, brodovi prolaze. Mnogo naroda odjednom hoće da oproba sreću na zapadu.“ Pokazao je glavom ka prašnjavom metežu na ulici, gde je i dalje vrlo iako je sunce zašlo. „Sad samo curka. Uskoro sledi bujica.“

Jagnje šmrknu. „Verovatno će otkriti da planine nisu od zlata, pa će se uskoro vratiti istim putem.“

„Neki će se vratiti. A neki će pustiti korenje. Onda će da dođe Savez. A Savez, ma koliko zemlje već prisvojio, uvek želi još, a tek će sada zbog otkrića zlata na zapadu namirisati novu zaradu. Strašni matori zlikovac Sarmis stoji na granici i vitla mačem u ime Carstva. Siguran sam da neće zaustaviti bujicu.“ Klej je zakoračio bliže Šaj i progovorio tiho, kao da joj poverava tajnu. „Čuo sam da u Hormringu već ima agenata Saveza, da pričaju o pripajanju.“

„Potkupljuju ljude?“

„Jednom rukom naravno nude novac, ali u drugoj drže oružje. Takvi su oduvek. Trebalo bi da razmislimo kako ćemo se postaviti ako stignu do Čistog Računa. Trebalo bi da se držimo zajedno, mi koji smo odavno ovde.“

„Mene politika ne zanima.“ Šaj nije zanimalo ništa što može stvarati probleme u životu.

„Retko koga od nas ona zanima“, reče Klej, „ali ponekad svejedno mi zanimamo nju. Savez će doći, i sa sobom će doneti zakon.“

„Zakon ne deluje kao nešto posebno loše“, sлага Šaj.

„Možda i nije. Ali za zakonom slede i porezi, kao taljige za magarcem.“

„Hm, nisam neki ljubitelj poreza.“

„To ti je samo finiji način da pljačkaš ljude, je li? Ja bih radije da me opljačka pošten razbojnik s maskom i bodežom nego nekakav bleđi krvopija s perom i papirom.“

„Ne znam baš“, promrsi Šaj. Niko od ljudi koje je ona nekad pljačkala nije delovao oduševljeno zbog toga, a neki su to podneli gore od drugih. Izručila je novčiće u kesu, pa ju je čvrsto vezala.

„Jesi li izbrojala?“, upita Klej. „Nešto fali?“

„Ovog puta ništa ne fali. Ali računam da ću svejedno nastaviti da pazim.“

Trgovac se naceri. „Drugo nisam ni očekivao.“

Uzela je nekoliko najnužnijih stvari – so, sirće, malo šećera, pošto je on stizao tek povremeno, komad suve govedine, pola kese eksera, jednu dasku da nešto kod kuće popravi, što je izazvalo predvidljivu Klejovu dosetku da je on oduvek znao da njoj fali neka daska, što je izazvalo njenu predvidljivu dosetku da će mu nabiti dasku u dupe, tako da bar njemu neće faliti, što je izazvalo opšti smeh. Lepo su se nasmejali tim svojim duhovitostima.

Zamalo da se zanese i kupi novu košulju za Pita, što nisu sebi mogli da priušte, bez obzira koliko povoljna bila cena, ali ju je Jagnje potapšao po ruci, pa je umesto toga kupila igle i konac, da mu sašije košulju od jedne stare Jagnjetove. Verovatno bi od jedne Jagnjetove košulje mogla da sašije pet košulja za Pita, koliko je mali bio mršav. Igle su bile nove vrste, Klej je rekao da ih pravi nekakva mašina u Adovi, po stotinu komada odjednom, i Šaj se osmehnula kada je pomislila šta bi Gali na to rekao, kako bi odmahnuo sedom glavom i kazao: igle iz mašine, šta li će sledeće da smisle, dok bi ih Ro okretala veštim prstima, mršteći se dok razmišlja kako li to izvode.

Šaj je zastala ispred police sa žestokim pićem, liznula usne kada je videla staklo koje se jantarno presijava u tami, ali se onda prisilila da prođe dalje, pa se sa Klejom cenjkala žešće nego obično, i onda je napokon kupovina bila gotova.

„Da mi više nikada nisi kročila u ovaj dućan, bezdušnice!“, vikao je trgovac za njom dok se penjala na kola pored Jagnjeta. „Hoćeš da me upropastiš!“

„Ili bar do sledeće žetve?“

Mahnua je debelom rukom pa se vratio drugim mušterijama. „Da, vidimo se tada.“

Pružila je ruku dole da otpusti kočnicu i zamalo ju je gurnula u lice Severnjaka na koga je maločas Jagnje naleteo. On je stajao tik pored kola, veoma nabranog čela, kao da pokušava da se priseti nekakve davne uspomene. Palčeve je zadenuo za pojas, a veliki jednostavni balčak mača bio mu je pri ruci. Jasno je bilo da je nezgodan tip, po ožiljku koji je počinjao ispod jednog oka pa se spuštao kroz čupavu bradu. Šaj je pazila da joj na licu bude prijatan izraz dok je polako vadila nož, pa ga obrnula tako da sečivo bude skriveno iza ruke. Bolje je imati čelik u ruci i izbeći nevolje nego se naći u nevolji bez čelika u ruci.

Severnjak je nešto rekao na svom jeziku. Jagnje se dodatno pogrbio na sedištu, nije se čak ni okrenuo da ga pogleda. Severnjak je ponovo progovorio. Jagnje je kratko uzvratilo, pa je cimnuo uzde i kola su krenula. Šaj se zaljuljala od pokreta rasklimanih točkova. Kad su odmakli nekoliko koraka niz izrovanu ulicu, osvrnula se da pogleda. Severnjak je i dalje stajao u prašini koju su digli i namršteno ih posmatrao.

„Šta je hteo?“

„Ništa.“

Vratila je nož u kanije, digla čizmu na ogradu, pa se zavalila i spustila obod šešira da joj sunce na zalasku ne bije u oči. „Svet je prepun čudnih ljudi, to nije nikakva novost. Ako ćeš da brineš o čemu oni misle, brinućeš čitav život.“

Jagnje je bio pogrbljeniji nego ikada pre, kao da pokušava da se skupi i nestane.

Šaj prezrivo frknu. „Jebote, kakva si ti kukavica.“

On je iskosa pogleda, pa obori pogled. „Može čovek i gore da bude.“

* * *

Smejali su se kada su dočegrtali preko uspona i kada se plitka mala dolina otvorila ispred njih. Jagnje je nešto bio rekao. Kao i obično, živnuo je pošto su otišli iz grada. U gomili nikad nije bio u najboljem izdanju.

I Šaj se takođe obodрила kada su se popeli tom stazom koja jedva da je bila nešto više od dve blede pruge u dugačkoj travi. Ona je u najranijoj mladosti pregurala preko glave teška vremena, užasno teška vremena, kada je mislila da će je ubiti i ostaviti da istrune pod vedrim nebom, ili uhvatiti i obesiti pa je baciti psima da je rastrgnu. Mnogo se puta u noćima koje je provela oblivena znojem od straha zaklela da će biti zahvalna na svakom trenutku svog života ako joj sudbina podari priliku da ponovo krene tom običnom i nimalo izuzetnom stazom. Ta večna zahvalnost nije baš nastala, ali takva su vam obećanja. Svejedno se i dalje osećala vedrije dok su se kola kotrljala kući.

A onda su videli imanje i smeh joj je zamro u grlu, pa su nemo sedeli dok je vetar oko njih vijorio kroz travu. Nije mogla da diše, nije mogla da govori, nije mogla da misli, krv joj se zaledila u žilama. Onda je skočila s kola i potrčala.

„Šaj!“, zaurla Jagnje za njom, ali ona jedva da ga je čula, čula je samo sopstveni isprekidani dah, trčala je niz padinu, a nebo i zemlja su poskakivali oko nje. Kroz njivu koju su požnjeli pre jedva nedelju dana. Preko oborene ograde i kokošjeg perja ugaženog u blato. Stigla je do dvorišta – onoga što je nekada bilo dvorište – pa je bespomoćno stala. Kuća je bila uništena, samo čadave grede i đubre i više ništa nije postojalo sem naherenog dimnjaka. Dima nije bilo. Kiša je sigurno ugasila vatru pre dan ili dva. Sve je, međutim, izgorelo. Optočala je oko čadave ruševine ambara, sada pomalo jecajući sa svakim dahom.

Gali je visio s velikog drveta pozadi. Obesili su ga iznad groba njene majke i on je ritajući se srušio spomenik. Bio je načičkan strelama. Desetak strela, možda više.

Osetila se kao da ju je neko šutnuo u stomak pa se presamitila, obgrlila i zaječala, a drvo je ječalo s njom kada je vetar blago zanjihao Galijev leš. Siroti stari bezopasni nesrećnik. On joj je doviknuo dok su kretali na kolima. Rekao je da nema razloga za brigu, „jer on će da pazi na decu“, a ona mu se nasmejala i rekla da neće brinuti zato što će deca da paze na njega. A sada nije videla ništa od bola u očima i vetra koji ih je šibao, pa je čvrsto stegla ruke, pošto je iznenada osetila toliku hladnoću kao da je više ništa nikada neće ugrijati.

Čula je brz bat Jagnjetovih čizama, pa onda kako usporava, pa onda kako staje odmah pored nje.

„Gde su deca?“

Prekopali su zgarište kuće, pa onda i zgarište ambara. Polako i smireno, a pre svega otupelo. Jagnje je dizao i vukao čađave grede dok je Šaj tražila po pepelu, sigurna da će naći Pitove i Roine kosti. Nisu bili u kući. Nisu bili ni u ambaru. Ni u dvorištu. Onda je mahnitije, zato što je pokušavala da potisne strah, i još mahnitije, zato što je pokušavala da potisne nadu, jurila kroz travu, kopala po đubretu, ali je od brata i sestre našla samo čađavog konjića-igračku kog je Jagnje pre mnogo godina napravio Pitu i crne stranice nekih Roinih knjiga, koje je onda pustila da joj vetar odnese iz ruku.

Deca su nestala.

Samo je stajala i zurila u vetar, sa odranom nadlanicom na ustima. Grudi su joj se brzo dizale i spuštale. Mogla je da misli samo na jedno.

„Oтели су их“, procedila je.

Jagnje je samo klimnuo glavom, a sedu kosu i bradu prošarao mu je gar.

„Što?“

„Ne znam.“

Obrisala je crne ruke o košulju, pa stegla pesnice. „Moramo da ih tražimo.“

„Moramo.“

Čučnula je pored prekopane zemlje oko drveta. Obrisala nos i oči. Presamićena je pratila tragove do drugog mesta gde je zemlja bila izrovana. Našla je praznu flašu ugaženu u blato, pa ju je bacila u stranu. Nisu se potrudili da zametnu trag. Na sve strane oko ruševina bilo je otisaka kopita. „Rekla bih jedno dvadeset. Mada, verovatno četrdeset konja. Rezervne su ostavili eno tamo.“

„Možda da na njima nose decu?“

„Kuda da ih nose?“

Jagnje je samo odmahnuo glavom.

Ona je nastavila, želela je da rečima ispuni prazninu. Želela je da nešto radi da ne bi morala da misli. „Meni se čini da su došli sa zapada i otišli na jug. I to su otišli u žurbi.“

„Idem po ašove. Da sahranimo Galija.“

To su brzo obavili. Ona se uzverala uz drvo, na kome je znala svaki oslonac za ruke i noge. Nekada davno se na njega stalno penjala, pre nego što je Jagnje došao, dok je njena majka gledala a Gali tapšao, a sada je njena majka bila pod njim sahranjena, a Gali je na njega obešen, i ona je znala da je za to nekako ona zaslužna. Ne možeš da zakopaš prošlost kakva je njena i da samo veselo odeš dalje.

Presekla je užu i slomila strele, pa mu je popravila krvavu kosu dok je Jagnje kopao raku pored groba njene majke. Sklopila mu je iskolačene oči i spustila mu ruku na obraz, koji je bio hladan. Sada je izgledao toliko sitno i toliko mršavo da je poželeva da ga pokrije kaputom, ali ga nije bilo pri ruci. Jagnje ga je spustio u raku, pa su je zajedno zatrpali i ispravili nadgrobni kamen njene majke i ugazili travu, dok je pepeo leteo na hladnom vetru, tačkice sivog i crnog, preko čitavog predela, u ništavilo.

„Treba li nešto da kažemo?“, upita Šaj.

„Ja nemam šta da kažem.“ Jagnje se popeo na kola. Do mraka je ostalo možda još sat vremena.

„Kola ćemo da ostavimo. Ja brže trčim od tih volova.“

„Ali ne trčiš duže, i ne sa opremom, a neće nam nikako valjati ako ovo započnemo brzopleto. Imaju koliko? Dva, tri dana prednosti u odnosu na nas? I žestoko će jahati. Dvadesetorica, jesi li toliko rekla? Ne smemo da se zavaravamo, Šaj.“

„Ne smemo da se zavaravamo?“, prošaputala je ona, pošto je jedva mogla da veruje šta sluša.

„Ako ih budemo gonili peške i ako ne crknemo od gladi ili u nekoj oluji, i ako ih stignemo, šta onda? Nemamo čak ni oružje. Sem tog tvog noža. Ne. Pratićemo ih koliko brzo Skejl i Kalder mogu da nas vuku.“ Pokazao je glavom volove, koji su koristili priliku da pasu. „Da vidimo možemo li da jednog ili dvojicu odvojimo od ostalih. Da saznamo šta su im namere.“

„Zar nije očigledno šta su im namere!“, rekla je ona i pokazala Galijev grob. „A šta će se desiti sa Ro i Pitom dok ih mi jebeno *pratimo*?“ Na kraju je urlala na njega, i njen glas je poremetio tišinu i nekoliko radoznalih gavranova poletelo je sa grana drveta.

Jagnjetu je ugao usana zaigrao, ali je on nije pogledao. „Pratićemo ih.“ Kao da je to činjenica oko koje su se složili. „Možda možemo da stvar rešimo mirno. Da ih otkupimo.“

„Da ih otkupimo? Oni ti spale imanje, obese ti prijatelja, otmu ti decu i ti želiš da im *platiš* za to što su ti učinili tu čast? Kakva si ti jebena kukavica!“

On je svejedno nije pogledao.

„Nekada su kukavice neophodne.“ Glas mu je bio grub. Škljocalo mu je u grlu. „Prolivena krv neće izgraditi novu kuću, a neće ni oživeti Galija. To je gotovo. Najbolje što možemo jeste da vratimo malce, kako znamo i umemo. Da ih vratimo žive i zdrave.“ Ovog puta mu je grčenje počelo oko usta, pa se brzo

spustilo preko čitavog obraza ukrašenog ožiljkom i do ugla oka. „Onda ćemo da vidimo.“

Dok su sporo išli ka zalazećem suncu, osvrnuli su se da još jednom pogledaju. Njen dom. Njene nade. Kako jedan dan može sve da promeni. Nije ostalo ništa sem nekoliko čađavih greda koje štrče u rumeno nebo. Nisu ti potrebni veliki snovi. Nikada se u čitavom životu nije osećala toliko loše, a jeste ranije bila na nekim lošim, mračnim i bednim mestima. Odjednom je jedva držala glavu da ne klone, koliko joj je ponestalo snage.

„Zašto su morali sve da spale?“, prošaputala je.

„Neki ljudi prosto vole da pale“, odgovorio je Jagnje.

Ona se osvrnula da ga pogleda, obrise njegovog izubijanog lica ispod izubijanog šešira, zamiruće svetlo kako se presijava na njegovom oku, pa je pomislila koliko je čudno to što on uspeva da ostane toliko miran. Čovek koji nema petlju da se cenjka, ali natenane razmišlja o smrti i otmici. Ne želi da se zavarava – ono na čemu su svi zajedno toliko radili sada je propalo.

„Kako možeš tako mirno da sediš?“, prošaputala je ona.

„Kao... kao da si znao da će se to desiti.“

On je i dalje nije gledao. „Nešto se uvek desi.“

Lakši put

„U životu sam pretrpeo mnoga razočarenja.“ Nikomo Koska, prvi kapetan Čete milostive ruke, ukočeno se oslanjao na lakat dok je govorio. „Verujem da se s njima suočava svaki istinski velikan. Ostavlja snove što ih izdajstvo skrši i nalazi snove koje će da sledi.“ Namršteno je pogledao ka Mulkovi i stubovima dima što su se iz zapaljenog grada dizali u plavo nebo. „Ja sam ostavio veoma mnogo snova.“

„Zato je sigurno bila potrebna izuzetna hrabrost“, reče Sorbrek, a naočari mu na tren zaiskriše kada diže pogled sa beleški.

„Nego šta! Ni broja više ne znam koliko su puta moju smrt prerano najavili neki preterano optimistični dušmani. Četrdeset godina iskušenja, borbe, izazova, izdajstava. Kad čovek dovoljno dugo poživi... doživeće da sve vidi u ruševinama.“ Koska se trže iz sanjarija. „Ali bar nije bilo dosadno! Kakve smo samo pustolovine doživeli usput, je li, Temple?“

Templ se lecnu. On je bio živi svedok pet godina povremenog straha, česte dosade, redovnog proliva, neuspeha da se izbegne kuga i izbegavanja borbi kao da su kuga. Međutim, nije bio plaćen da govori istinu. Ni izbliza.

„Junačke“, reče on.

„Templ je moj pisar. On priprema ugovore i stara se o njihovom ispunjenju. Jedna od najpametnijih njuški što sam ih u životu sreo. Koliko jezika govoriš, Temple?“

„Tečno, ne više od šest.“

„Najvažniji čovek u čitavoj četi! Posle mene, naravno.“ Pove-tarac pređe preko brda i zanjihla retke bele pramenove oko Koskine tamnocrvene čele. „Kako se samo radujem što ću ti pričati svoje priče, Sorbreče!“ Templ ponovo potisnu izraz gađenja na licu. „Opsada Dagoske!“ Završila se kao potpuna katastrofa. „Bitka kod Afjerija!“ Menjali strane kao gaće. „Pohod na Kadiri!“ Pijani fijasko. „Čak sam nekoliko godina držao i kozu. Tvrđoglava zverčica, ali verna, to joj se bar mora priznati...“

Sorbrek je uspeo da se ulizički nakloni dok sedi prekrštenih nogu naslonjen na srušeni kamen, što nije bilo nimalo lako. „Uopšte ne sumnjam da će moje čitaocce oduševiti vaši podvizi.“

„Ima ih dovoljno za dvadeset tomova!“

„Tri će biti više nego dovoljno...“

„Znaš, ja sam nekada bio veliki vojvoda Viserina.“ Koska mahnu rukom da utiša izraze obožavanja kojih zapravo nije bilo. „Ne brini, nećeš morati da me zoveš visočanstvo – mi smo u Četi milostive ruke svi vrlo neposredni, je li tako, Temple?“

Templ duboko uzdahnu. „Svi smo izuzetno neposredni.“ Vojnici čete su većinom bili lažovi, svi su bili lopovi, poneki ubice. To što su neposredni nije neko iznenađenje.

„Narednik Srdačni je sa mnom još i duže od Tempła, još otkako smo svrgli velikog vojvodu Orsa i uzdigli Moncakaro Murkato na presto u Talinsu.“

Sorbrek diže pogled. „Poznajete veliku vojvotkinju?“

„Intimno. Smatram da nije preterivanje ako kažem da sam bio njen blizak prijatelj i mentor. Spasao sam joj život kod opsade Murisa, a i ona je spasla život meni! Jednom prilikom ti moram ispričati priču o plemenitoj borbi za njen dolazak na vlast. Veoma je malo uzvišenih ličnosti s kojima se ili protiv kojih se nisam u nekom trenutku borio. Naredniče Srdačni?“

Nabijeni narednik diže pogled, a lice mu je bilo bezizražajna kocka.

„Kako ti ocenjuješ vreme provedeno sa mnom?“

„Robija je bila bolja.“ Onda se vratio bacanju kockica, što je izgleda bila jedina aktivnost koja je mogla da ga zaokupi satima.

„Kakav šeret, šta kažeš!“ Koska mu zapreti koščatim prstom, mada nije bilo ama baš nikakvih dokaza da se ovaj šalio. Templ za pet godina nijednom nije čuo narednika Srdačnog da se šali.

„Sorbreče, otkrićeš da nam je četa puna šale i veselja!“

Da ne spominjemo večite krvne zavade, smrtonosnu lenjost, nasilje, boleštine, potkradanje, varanje, pijanstvo i bludničenje od koga bi se i đavo postideo.

„Ovih pet godina“, reče Templ, „jedva da sam ponekad prestao da se smejem.“

Nekada su mu priče Starog stvarno bile urnebesne, čarobne, nadahnjujuće. Čudesan uvid u život bez straha. Sada mu je od njih samo bilo zlo. Da li je Templ saznao istinu ili ju je Koska zaboravio, bilo je teško reći. Možda pomalo od oboje.

„Da, bila je to prilična karijera. Mnogo gordih trenutaka. Mnogo trijumfa. Ali i poraza. Svaki veliki čovek doživi i poraze. Kajanje je trošak poslovanja, imao je običaj da govori Sazin. Ljudi su me često optuživali za nedoslednost, ali ja smatram da sam uvek, na svakoj prekretnici, postupio isto. Uradio bih tačno ono što sam želeo.“ Onda je nestalni tok misli starog najamnika odlutao u njegovu izmišljenu slavnu prošlost i Templ je počeo da se iskrađa, obilazeći jedan slomljeni stub. „Detinjstvo mi beše srećno, ali mladost divlja, puna ružnih dogodovština, i sa sedamnaest leta otidoh iz rodnoga mesta da okušam sreću u svetu, usput koristeći samo pamet, hrabrost i verni mač...“

Zvuci hvalisanja su se srećom utišali dok je Templ silazio niz brdo pa iz senke drevnih ruševina izašao na suncu. Tu dole, ma šta Koska pričao, nije bilo mnogo šale i veselja.

Templ je u životu često sretao bedu. I sam ju je mnogo preturio preko glave. Ali retko je video ljude tako bedne kao što

su bili najnoviji zarobljenici Čete: desetak strašnih ustanika iz Stariklanda, goli, krvavi, prljavi i mrtvih pogleda, okovani za kolac poboden u zemlju. Bilo je teško zamisliti da su oni pretnja za najveću državu u Krugu sveta. Bilo je teško zamisliti da su to ljudska bića. Samo su tetovaže na njihovim podlakticama bile poslednji, jalovi trag prkosa.

Smrt Savezu. Smrt kralju, pisalo je na najbližem, krupnim slovima od lakta do korena šake. Sa tim stavovima se Templ sve više slagao. U njemu je krišom narastalo osećanje da se nekako našao na pogrešnoj strani. Ponovo. Međutim u trenutku kada bira stranu, čovek često pogreši. Možda se, kao što mu je Kadija jednom rekao, nalaziš na pogrešnoj strani čim se za jednu opredeliš. Međutim, Templ je u životu primetio da najviše nastradaju oni uhvaćeni u sredini. A njega stradanja više nisu zanimala.

Sufin je stajao pored zarobljenika, sa praznom čuturom u ruci.

„Šta ti to radiš?“, upita Templ.

„Baca vodu“, reče Bermi, koji se nedaleko izležavao na suncu i češao plavu bradu.

„Baš suprotno“, reče Sufin. „Pokušavam da našim zarobljenicima podarim božju milost.“

Jedan je imao užasnu neprevijenu ranu u slabini. Oči su mu poigravale, usne su mu oblikovale besmislena naređenja ili besmislene molitve. Kad jednom rana zasmrdi, onda više nema gotovo nikakve nade. Međutim, ni druge po svemu sudeći nije čekala lepša sudbina. „Ako postoji bog, on je ljigavi prevarant i nikada mu ne smemo poveriti ništa važno“, promrmlja Templ. „Milost bi bila pobiti ih.“

Bermi se slagao. „Ja isto kažem.“

„Ali za to je potrebna hrabrost.“ Sufin diže korice i pruži mu balčak mača. „Imaš li ti hrabrosti, Temple?“

Templ prezrivo frknu.

Sufin sputi oružje. „Nemam je ni ja. I zato im dajem vodu, a čak ni nje nemam dovoljno. Šta se dešava na vrhu brda?“

„Čekamo poslodavce. A Stari je krenuo da priča o svojoj slavnoj prošlosti.“

„To kad jednom krene, teško se zaustavlja“, reče Bermi, ubra nekoliko belih rada pa ih baci u stranu.

„Svakog dana sve teže. Može se meriti sa Sufinovom grižom savesti.“

„Ovo nije griža savesti“, reče Sufin, namršteno pogledavši zarobljenike. „Ovo je dobročinstvo. Zar te sveštenici nisu tome naučili?“

„Ništa ne izleči čoveka od želje za dobročinstvom bolje od veronauke“, promrsi Templ. Pomislio je na Hadiša Kadiju kako podučava u jednostavnoj beloj sobi, i sebe, mlađeg, kako prezrivo odbacuje njegove nauke. Dobročinstvo, milosrđe, nesebičnost. Kako je savest onaj deo ličnosti koji bog usađuje u svakog čoveka. Trun božanskog. Koji je Templ mnogo godina pokušavao da iz sebe izbaci. Ukrstio je pogled s jednom zarobljenicom. Zamršena kosa joj je padala preko lica. Pružila je ruku koliko su joj lanci dozvoljavali. Nije znao da li je želela vodu ili mač. *Za bolju budućnost!*, glasile su reči na njenoj koži. Izvadio je svoju čuturu pa se namrštio dok je odmeravao njenu težinu u ruci.

„Nekakva griža savesti?“, upita Sufin.

Možda je prošlo dosta vremena otkako ih je sam osetio, ali Templ nije zaboravio šta su okovi. „Koliko si dugo već izvidnik?“, prasnu on.

„Osamnaest godina.“

„Sada bi već trebalo da znaš da je savest slab orijentir.“

„Pogotovo u ovim krajevima“, dodao je Bermi.

Sufin široko raširi ruke. „Ko će nam onda pokazati put?“

„Temple!“ Odozgo se začu Koskin promukli urlik.

„Zove te tvoj orijentir“, reče Sufin. „Vodu ćeš morati da im daš kasnije.“

Templ mu baci čuturu, pa krenu nazad uzbrdo. „Daj im ti. Kasnije će ih preuzeti Inkvizicija.“

„Uvek tražiš lakši put, je li, Temple?“, doviknu Sufin za njim.

„Uvek“, procedi Templ. Zbog toga se nije izvinjavao.

„Dobro došli, gospodo, dobro došli!“ Koska je široko mahnuo svojim neshvatljivim šeširom dok su njihovi uvaženi gosti prilazili. Jahali su zbijeni oko velikih oklopljenih kola. Iako je Stari, hvala bogu, pre nekoliko meseci ponovo prestao da pije, i dalje je većito delovao pripito. Teatralno je mlatarao čvornovitim šakama, smežurani kapci su mu se lenjo spuštali, pričao je nepovezano i bez kraja i konca. Sem toga, nikada niste bili sigurni šta će sledeće izgovoriti ili učiniti. Nekada davno je Templu ta večita neizvesnost bila uzbudljiva, kao da gleda kolo sreće kako se okreće i pita se hoće li izaći njegov broj. Sada mu se više činilo kao da čuči pod olujnim oblakom i čeka udar groma.

„Generale Koska.“ Superior Pajk, čelnik Inkvizicije njegovog uzvišenog veličanstva u Stariklandu i najmoćniji čovek u krugu od petsto milja, sjahao je prvi. Lice mu je bilo užasno opečeno, tamne oči su virile iz šarenog mesa, a ugao usana mu se izvijao ili zbog osmeha ili je to bila posledica vatre. Desetak njegovih ogromnih praktikala, naoružani do zuba, odeveni u crno i sa crnim maskama na licima, pažljivo se rasporedilo kroz ruševine.

Koska se osmehnu i pogleda u dolinu ka zapaljenom gradu. Nije bio nimalo zastrašen. „Mulkova gori, vidim.“

„Bolje da je zapali Savez nego da cveta u rukama pobunjenika“, reče inkvizitor Lorsen kada je sjahao: bio visok i suv, a u očima mu je goreo plamen fanatika. Templ mu je na tome zavideo. Na snazi uverenja, bez obzira u kakvim zlodelima učestvovao.

„Baš tako“, reče Koska. „A taj stav bez sumnje dele svi njeni žitelji! Narednika Srdačnog poznajete, a ovo je majstor Templ, pisar moje čete.“

General Brint je sjahao poslednji, a taj postupak je postao znatno teži otkako je u bici kod Osrunga izgubio ruku, zajedno

sa smislom za humor, pa je levi rukav grimizne uniforme držao presavijen i zakačen za rame. „Znači, spreman si za pravne sporove“, rekao je, popravljajući pojas za mač i odmeravajući Templu kao da vidi kola za prevoz žrtava kuge.

„Druga stvar potrebna najamniku jeste dobro oružje.“ Koska očinski pljesnu Templu po ramenu. „Prva je valjan pravni savet.“

„A na kom mestu je potpuni nedostatak moralnih skrupula?“

„Na petom“, reče Templ. „Odmah iza kratkog pamćenja i britkog duha.“

Superior Pajk je osmotrio Sorbreka, koji je i dalje hvatao beleške. „A o čemu te ovaj ovde savetuje?“

„To je Spilion Sorbrek, moj biograf.“

„Ja sam vam samo skromni pripovedač!“ Sorbrek se razmetljivo pokloni pred superiorom. „Mada rado priznajem da je moja proza mnogom čoveku naterala suzu na oko.“

„Na neki lep način, nadam se?“ upita Templ.

Ako ga je i čuo, autor je bio previše zauzet hvalisanjem da bi odgovorio. „Ja ispisujem pripovesti o junaštvu i pustolovinama zarad pouke i nadahnuća građana Saveza! Zahvaljujući čudu Rimaldijeve štamparske mašine, sada su dostupne svima. Čuli ste možda za moje *Priče o Harodu Velikom* u pet tomova?“ Za koje sam nadahnuće našao u mitskom sjaju postanka Saveza?“ Tišina. „Ili osmodelni nastavak *Život Kazamira, junaka iz Anglanda?*“ Tišina. „U kome sam podigao ogledalo prohujale slave da razotkrijem moralni pad savremenog doba?“

„Ne.“ Na Pajkovom istopljenom licu nisu se videle emocije.

„Poslaću vam primerak svih svojih dela, superiore!“

„Mogli biste da ih čitate osumnjičenima, sve bi odmah priznali“, reče Templ sebi u bradu.

„Ne moraš da se opterećuješ“, reče Pajk.

„To mi neće biti nikakvo opterećenje! General Koska mi je dozvolio da ga pratim na ovom najnovijem pohodu da bi mi

usput pripovedao o svojim čudesnim pustolovinama! Namera mi je da on postane glavni lik mog budućeg najslavnijeg dela!“

Odjeci Sorbrekovih reči propadoše u tešku tišinu.

„Uklonite ovog čoveka iz moje blizine“, reče Pajk. „Smeta mi njegov način izražavanja.“

Sorbrek se brzo povukao nizbrdo, u pratnji dvojice praktikala. Koska je nastavio bez trunke stida.

„Generale Brinte!“ Uzeo je generalovu ruku obema svojim.

„Čujem da ima neslaganja oko našeg učešća u jurišu...“

„Ne slažem se s tim što u njemu niste učestvovali!“ prasnTimer Brint i oslobodi šaku.

Koska napući usne sa izrazom povređene nevinosti. „Smatrate da nismo ispunili ugovorene obaveze?“

„Niste ispunili obaveze koje nameću čast, pristojnost, profesionalizam...“

„Ne sećam se da se oni spominju u ugovoru“, reče Templ.

„Naređeno vam je da napadnete! Zbog neizvršenja tog naređenja poginulo je nekoliko mojih ljudi, a među njima i jedan blizak prijatelj!“

Koska lenjo odmahnu rukom, kao da su bliski prijatelji sitnica koja nikako ne može uticati na razgovor ozbiljnih ljudi. „Bili smo se upustili u borbu ovde, generale, i bilo je prilično žestoko.“

„Bila je to razmena strela u kojoj niko nije stradao!“

„Eh, pa vi sad govorite kao da bi krvoproliće bilo bolje.“ Templ pruži ruku ka Srdačnom. Narednik iz džepa izvadi ugovor. „Osmi paragraf, koliko mi se čini.“ Brzo je našao to mesto i predao ugovor da ga i oni vide. „Faktički, razmena projektila predstavlja okršaj. Svakom pripadniku čete, zapravo, zbog toga sleduje dodatna isplata.“

Brint je prebledео. „Sad još i dodatna isplata? Uprkos tome što nijedan nije ni ranjen.“

Koska se nakašlja. „Imamo jedan slučaj dizenterije.“

„Je li to neka šala?“

„Dizenterija nije šala za onoga ko je trpi, verujte mi!“

„Paragraf devetnaest...“ Papir je šušкао dok je Templ listao gusto pisani dokument. „Svaki čovek onesposobljen zbog bolesti tokom ispunjenja ovih ugovorenih obaveza mora se smatrati za pretrpljeni gubitak Čete.“ Zbog toga su obavezne dodatne isplate za popunu gubitaka. Da ne spominjemo za hvatanje i predaju zarobljenika...“

„Znači sve se svodi na novac, je li?“

Koska tako visoko slegnu ramenima da su mu pozlaćene epotele dodirnule ušne resice. „A na šta bi se drugo svodilo? Mi smo najamnici. Bolje motive prepuštamo boljim ljudima.“

Brint pogleda Templa gotovo van sebe od besa. „Sigurno si veoma ponosan što si se ovako izmigoljio, crve gurlulski.“

„Vi ste, generale, vrlo rado potpisali ovaj ugovor.“ Templ okrenu zadnju stranu da pokaže Brintov preterano nakićeni potpis. „Moj ponos s tim nema nikakve veze. Kao ni moje migoljenje. A ja u principu smatram da sam pola Dagoščanin, pola Stirijsac, kad već spominjete moje poreklo...“

„Ti si smeđi kurvin sin.“

Templ se samo osmehnu. „Moja majka se nije stidela svog poziva – a što bih onda ja?“

General je zurio u superiora Pajka, koji je seo na kameni blok obrastao lišajevima, izvadio pola hleba i pokušavao da tihim, cvrkutavim zvucima namami ptice sa ruševina. „Vi, superiore, izgleda odobravate ovo razbojništvo? Ovaj kuka- vičluk, ovu nepojmljivu...“

„Generale Brinte.“ Pajkov glas bio je tih, ali se negde u njemu krila nazubljena oštrica, koja je, poput zvuka zardalih šarki, nametala bolnu tišinu. „Svi mi cenimo posvećenost koju ste iskazali ti i tvoji ljudi. Ali rat je gotov. Pobili smo.“ Bacio je nešto mrvica u travu i gledao kako ptičice sleću i počinju da ključaju. „Prepirke oko toga ko je koliko doprineo pobedi nisu primerene. Ti si potpisao ugovor. Mi ćemo ga poštovati. Nismo varvari.“

„Mi nismo.“ Brint je besno pogledao prvo Templa, pa Kosku pa na kraju Srdačnog. Oni su bili, svako na svoj način, potpuno mirni. „Moram da se nadišem svežeg vazduha. Ovde nešto odvratno smrdi!“ A onda je, uz priličan trud, general ponovo uzjahao, okrenuo konja i odgalopirao u pratnji nekoliko adutanata.

„Meni je vazduh baš prijatan“, reče Templ vedro. Laknulo mu je što bar taj sukob gotov.

„Molim vas da ne zamerite generalu“, reče Pajk. „On je izuzetno posvećen svom poslu.“

„Ja se uvek trudim da drugima ne zameram zbog njihovih mana“, reče Koska. „Mislim, sam ih imam i previše.“

Pajk nije pokušao da to porekne. „Svejedno, imam za vas nov zadatak. Inkvizitore Lorse, objasni, molim te.“ Onda se vratio pticama kao da je sastanak imao sa njima, a da je sve ovo ostalo samo smetnja.

Lorsen zakorači napred. Očigledno je jedva čekao taj trenutak. „Ustanak je na izdisaju. Inkvizicija istrebljuje preostale neverne krune. Međutim, nekoliko pobunjenika je pobeglo kroz prevoje i raštrkali su se po necivilizovanom zapadu, gde će, bez sumnje, da potpiruju nove nemire.“

„Dubrad kukavička!“ Koska se pljesnu po butini. „Zar nisu mogli da stanu pa da izginu kô pošten svet? Ja sam veliki pristalica pirovanja, dok potpirivanje smatram nedopustivim!“

Lorsen usitni očima kao da je dunuo snažan vetar, pa nastavi. „Vojska njegovog veličanstva, iz političkih razloga, ne može da ih progoni.“

„A politički razlozi su...“, ubaci se Templ, „na primer državne granice?“

„Tačno tako“, reče Lorsen.

Koska osmotri svoje iskrzane i žute nokte. „Oh, ja njih nikada nisam preterano ozbiljno shvatao.“

„Tačno tako“, reče Pajk.

„Želimo da Četa milostive ruke pređe planinu i umiri Blisku zemlju zapadno sve do reke Sokvaje. Ta trulež pobune mora se ukloniti jednom zasvaga.“ Lorsen zamahom šake očisti zamišljenu prljavštinu. Govorio je sve glasnije kako se zagrevao za temu. „Moramo da očistimo tu kaljugu bluda koja se predugo gnojila na našoj granici! Taj... prepuni nužnik! Tu zapušenu kanalizaciju koja većito u Savez izliva svoj otpad!“

Templ je pomislio kako je, za jednog takvog velikog borca protiv izliva, inkvizitor Lorsen veoma sklon metaforama sa govornima.

„Pa, zapušenu kanalizaciju niko ne voli“, priznade Koska. „Sem samih radnika kanalizacije, valjda, koji u kalu zarađuju za svoj bedni život. A otčepeljivanje začepljenog je naša specijalnost, je li, naredniče Srdačni?“

Ljudeskara odvoji pogled od kockica tek koliko da slegne ramenima.

„Templ je lingvista, ali možda je bolje da u ovom slučaju prevodim ja?“ Stari je palcem i kažiprstom iskrivio navoštene vrhove sedih brkova. „Želite da naučimo pameti naseljenike Bliske zemlje. Da im svi pobunjenici i njihovi jataci posluže za primer. Želite da im utuvimo u glavu da budućnost imaju samo pod milostivim okriljem njegovog uzvišenog veličanstva. Želite da ih nateramo u srdačni zagrljaj Saveza. Jesam li blizu?“

„Dovoljno blizu“, reče tiho superior Pajk.

Templ je shvatio da se znoji. Kada je obrisao čelo, šaka mu je drhtala. Ali šta je mogao da uradi?

„Ugovor o angažovanju već je spreman.“ Lorsen je izvadio svoj svežanj šustavih dokumenata, sa krupnim crvenim pečatom u donjem uglu.

Koska je samo odmahnuo rukom. „Pregledaće ga moj pisar. Od tih pravničkih zavrzlama zavrti mi se u glavi. Ja sam samo prost vojnik.“

„Hvale vredan stav“, reče Pajk, a njegove spečene obrve se jedva primetno digoše.

Templov mastiljavi prst je prelazio preko paragrafa krasno-pisa, a oči su mu letele od jedne do druge bitne stavke. Shvatio je da nervozno čupka ivice stranica, pa se naterao da stane.

„Ja ću vas pratiti na pohodu“, reče Lorsen. „Imam spisak naselja za koja sumnjamo da se u njima kriju pobunjenici. Ili u kojima vlada buntovno raspoloženje.“

Koska se naceri. „Nema ničeg opasnijeg od raspoloženja!“

„Takode, njegova preuzvišenost arhilektor nudi bonus od pedeset hiljada maraka ako živog uhvatite kolovođu ustanka, onog koga pobunjenici zovu Kontus. Koristi i ime Simok. Utvare ga zovu Crna Trava. Tokom masakra u Rostodu koristio je alijas...“

„Dosta više alijasa, molim te!“ Koska je protrljao slepoočnice kao da ga boli glava. „Otkako sam ranjen u glavu u bici kod Afijerija, užasno slabo pamtim imena. Većito se tako sramotim. Ali narednik Srdačni zna sve detalje. Ako taj vaš Konšus...“

„Kontus.“

„A šta sam rekao?“

„Konšus.“

„Eto vidiš! Ako je u Bliskoj zemlji, dobićeš ga.“

„Živog“, prasnu Lorsen. „Mora da odgovara za svoje zločine. Mora da posluži za primer. Mora biti izložen u javnosti!“

„Siguran sam da će to biti izuzetno poučna predstava!“

Pajk baci još mrvica svom sve većem jatuu. „Metode prepuštamo vama, prvi kapetane. Zahtevamo samo da u pepelu ostane nešto vredno pripajanja.“

„Jedino ne smete zaboraviti da je najamnička četa pre toljaga nego skalpel.“

„Njegova preuzvišenost je izabrala taj metod i svesna je njegovih ograničenja.“

„Arhilektor je veoma inspirativan čovek. Znate, mi smo bliski prijatelji.“

„Njegov jedini obavezni uslov, što jasno piše u ugovoru, jeste da izbegnete svako uplitanje u poslove Carstva. Ama baš

svako, je li to jasno?“ Ona škripa se ponovo začula u Pajkovom glasu. „Pretnja legata Sarmisa i dalje se nadvija nad čitavu granicu. Verujem da je neće preći, ali je to svejedno čovek s kojim se ne treba igrati. Izuzetno zadržat i krvoločan protivnik. Njegova preuzvišenost trenutno ne želi nove ratove.“

„Ništa se ti ne brini, ja borbu izbegavam kada god je to moguće.“ Koska veselo pljesnu po balčaku mača. „Mač služi za čegrtanje, a ne za potezanje, je li?“

„Imamo i jedan poklon.“ Superior Pajk je pokazao oklopljena kola, čudovište od hrastovine okovano gvožđem koje je vukla zaprega od osam snažnih konja. Ličila je na nešto između prevoznog sredstava i zamka, sa uzanim prozorima i zupčastim parapetom na krovu, sa koga branioći verovatno mogu da gađaju napadače ako ih opkole. To nije ni izbliza bio najpraktičniji poklon, ali Kosku praktične stvari nikada nisu posebno zanimala.

„Za mene?“ Stari diže smežurane ruke na pozlaćeni prsni. „To će biti moj dom tamo u divljini!“

„Unutra je... jedna *tajna*“, reče Lorsen. „Nešto što njegova preuzvišenost izuzetno želi da isproba.“

„Ja volim iznenađenja! Ili bar iznenađenja u kojima nema naoružanih ljudi iza mojih leđa. Slobodno mu poruči da će mi biti osobita čast.“ Koska ustade, pa se namršti kada mu stara kolena glasno škljocnuše. „Kao izgleda ugovor o angažovanju?“

Templ diže pogled sa pretposlednje stranice. „Hm...“ Ugovor je bio zasnovan na ugovoru koji je on sastavio za prethodni angažman. Sve je bilo kako treba, pa čak ponegde i velikodušnije. „Ima nekih problema sa snabdevanjem“, zamucio je, tražeći primedbe. „Hrana i naoružanje su pokriveni, ali u tu klauzulu bi stvarno trebalo uključiti i...“

„To su detalji. Nisu razlog za odugovlačenje. Hajde da to ispotpisujemo pa da spremimo ljude za pokret. Što se duže izležavaju, posle im bude teže da mrdnu dupe. Nema prirodne sile opasnije za život i trgovinu od najamnika koji nemaju posla.“ Sem, možda, najamnika koji imaju posla.

„Trebalobiti da mi ostavite malo vremena da...“

Koska se približi i ponovo spusti ruku na Templovo rame. „Imaš li neku pravnu primedbu?“

Templ zastade, počea da traži reči koje bi uticale na čoveka na koga ne utiče ama baš ništa. „Ne, nemam pravnih primedbi.“

„Finansijskih primedbi?“, upita zatim Koska.

„Ne, generale.“

„Onda...?“

„Sećate se kad smo se upoznali?“

Koska iznenada sevnu onim svojim blistavim osmehom za koji je samo on bio sposoban, a iz njegovog izbornog lica zasijaše dobro raspoloženje i još bolje namere. „Naravno. Ja sam bio u onoj plavoj uniformi, ti u onim mrkim ritama.“

„Rekli ste...“ Sada je to jedva delovalo moguće. „Rekli ste da ćemo zajedno činiti dobra dela.“

„A zar nismo, uglavnom? I pravno i finansijski?“ Kao da čitav spektar dobrote staja između ta dva pola.

„A... moralno?“

Starom se čelo nabralo kao da je to reč na nekom stranom jeziku. „Moralno?“

„Generale, molim vas.“ Templ uputi Koski svoj najiskreniji pogled. A Templ je znao da ume da deluje iskreno kada u nešto zaista veruje. Ili kada može mnogo da izgubi. „Preklinjem vas. Ne potpisujte ovo. Ovo neće biti rat, već zločin.“

Koska diže obrve. „Jaka razlika za pokojnike.“

„Mi nismo sudije! Šta će se desiti sa stanovnicima tih gradova kada naši zađu među njih, željni plena? Žene i deca, generale, a oni nisu učestvovali ni u kakvom ustanku. Bolji smo mi od toga.“

„Stvarno? Tako nisi govorio u Kadiru. Tamo si me ubedio da potpišem ugovor, koliko se sećam.“

„Pa...“

„A u Stiriji, zar me ti nisi nagovarao da uzmem ono što mi pripada?“

„Imali ste jasna prava...“

„Pre nego što smo otplovili na Sever, pomogao si mi da ubedim ljude. Umeš ti da budeš užasno ubedljiv kad poželiš.“

„Onda mi dozvolite da vas sada ubedim, generale Koska. Ne potpisujte.“

Usledila je dugačka tišina. Koska duboko udahnu, a čelo mu se još dublje nabra. „Onda ćemo uložiti *savesni* prigovor.“

„Savest je“, reče Templ pun nade, „trunka božanskog?“ Da ne spominjemo i da je bedan orijentir, i sada se zbog nje našao u prilično opasnim vodama. Shvatio je da nervozno čupka kraj košulje dok ga je Koska posmatrao. „Prosto imam neko predosećanje da će se ovaj posao...“ S mukom je tražio reči koje će zaustaviti plimu neumitnosti. „Ružno će se završiti.“

„Za lepe poslove obično niko ne traži usluge najamnika.“ Koskina ruka malo čvršće stegnu Templovo rame i on oseti preteće prisustvo Srdačnog pored sebe. Miran, nem, a ipak i te kako *tu*. „Ljudi od savesti i ubeđenja možda su primereniji za druge poslove. Koliko shvatam, Inkvizicija njegovog veličanstva nudi pravednički cilj?“

Templ proguta knedlu i pogleda superiora Pajka, koji je sada privukao cvrkutavu ptičju publiku. „Nisam siguran da mi je njihova vrsta pravedništva posebno draga.“

„Pa, tako ti je to sa pravedništvom“, reče tiho Koska, „svako ima svoju vrstu. Zlato je, međutim, univerzalno. Po mom popriličnom iskustvu, čoveku je bolje da brine šta je dobro za njegovu kesu nego šta je prosto... dobro.“

„Samo sam...“

Koska ga još jače stisnu. „Ne želim da zvučim grubo, Temple, ali ovde nije stvar samo *o tebi*. Moram da mislim na dobrobit čitave čete. Petsto ljudi.“

„Petsto dvanaest“, reče Srdačni.

„Plus jedan sa dizenterijom. Ne mogu da im otežam život zarad tvojih *osećanja*. To bi bilo... *nemoralno*. Potreban si mi, Temple. Ali ako želiš da odeš...“ Koska teško uzdahnu. „Uprkos

svim tvojim obećanjima, uprkos mojoj velikodušnosti, uprkos svemu što smo zajedno preživeli, pa...“ Pružio je ruku ka požaru u Mulkovi i digao obrve. „Vrata su izgleda uvek otvorena.“

Templ proguta knedlu. Mogao je da ode. Mogao je da kaže da ne želi u tome da učestvuje. Što je dosta, dosta je, majku mu! Ali za to je potrebna hrabrost. Tako bi ostao bez podrške naoružanih ljudi. Sam, i slab, i ponovo žrtva. To bi bilo veoma teško. A Templ je uvek tražio lakši put. Čak i kad je znao da je pogrešan. Zapravo posebno tada, pošto se lak i pogrešan tako odlično slažu. Čak i kada mu je bilo prilično jasno da će na kraju to biti teži put, čak i tada. Zašto misliti o sutrašnjem danu kada je današnji već toliko težak?

Možda bi Kadija smislio neki način da ovo zaustavi. Verovatno nešto u vezi s krajnjim samopožrtvovanjem. Templ, to nije potrebno naglašavati, nije bio Kadija. Obrisao je nove graške znoja sa čela, usiljeno se, mučno osmehnuo pa se poklonio. „I dalje mi je čast da služim.“

„Odlično!“ Onda Koska ugrabi ugovor iz Templove mlitave šake, pa ga raširi da ga potpiše.

Superior Pajk ustade, otrese mrvice sa vrećastog crnog kaputa i ptice se razbežaše. „Znaš li šta se nalazi tamo, na zapadu?“

Pustio je da to pitanje malo odleži. Ispod njih se čulo tiho zveckanje, ječanje i praskanje pošto su njegovi praktikali odvodili sužnje. Onda je sam odgovorio.

„Budućnost. A budućnost ne pripada Starom carstvu – njihovo vreme je prošlo pre hiljadu godina. A ne pripada ni Utvarama, pošto su divljaci. Ne pripada ni beguncima, pustolovima i gramzivom ološu koji je prvi pustio korenje u toj netaknutoj zemlji. Ne. Budućnost pripada Savezu. Mi je moramo ugrabiti.“

„Strah nas ne sme sprečiti da uradimo sve što je neophodno da je ugrabimo“, dodade Lorsen.

„Nema razloga za strah, gospodo.“ Koska se naceri pa naša-
ra potpis. „Budućnost ćemo ugrabiti zajedno.“